

subliniat indeajuns pasagiul din cronica slavă oficială a Moldovei (aşa zisul letopiseţ de la Bistriţa), care spune: « A intrat Ştefan voievod în cetate... şi a petrecut acolo 3 zile, veselindu-se şi îmblînzind pe oamenii din cetate... învăţîndu-i să apere cetatea de limbile necredincioase »⁷⁰ Ştefan a tratat cu oraşenii, a căutat să-i cîştige (aceasta înseamnă: a-i îmblînzi), le-a arătat rolul lor de avangardă în faţa puterii turceşti. Şi de aci se vede că un tîrg mare cu oraşenime puternică, nu putea fi decît pe malul de nord al braţului dunărean, nu pe strimtul grind din deltă, fără posibilităţi de dezvoltare, fără legături cu drumurile de uscat al comerţului de postavuri şi de grîne. Din povestirea cronicarului polon reiese clar deosebirea între tîrg şi cetate: tîrgul era întărit, probabil cu palisade de lemn, avea o poartă apărută de oraşeni, care o deschid. Unul din castelani, care se afla în tîrg, nu izbuti să fugă, cetatea nu era la imediata apropiere, şi e prins de moldoveni, celălalt în schimb scapă în cetate.⁷¹ Am arătat că povestirea cronicii moldo-germane arată că oraşul s-a predat după castel, care fusese luat înainte, aci este însă o contradicere cronologică între cele două povestiri, ambele contemporane.⁷² Oricum se vede că cetăţuia nu era lipită de oraş, sau în oraş, aşa cum am arătat mai sus.

★

Cu a doua cucerire a Chilie de către moldoveni la 1465, se termină faza luptelor între cele două state feudale româneşti pentru stăpînirea Chilie; cetatea rămîne Moldovei pînă la cucerirea ei de către turci.

Socotim că am izbutit să stabilim cronologia acestor lupte, pînă acum necunoscută sau greşit interpretată de istorici: Chilia a fost a genovezeilor de la 1381 la 1402—1404, a Țării Româneşti de la 1402—1404 pînă la 1426, a Moldovei de la această dată pînă la 1448 (iunie-iulie), iar a Țării Româneşti, (cu o garnizoană ungurească a lui Ioan de Hunedoara, constituind un fel de condominiu pînă la 1462) între 1448 şi 1465 şi apoi de la această dată pînă la 1484 a fost stăpînită de moldoveni, fiind în fine cucerită de turci. Pe de altă parte am stabilit rolul jucat de influenţa politicii polone în lupta pentru stăpînirea Chilie, influenţă care urmează o linie paralelă cu dezvoltarea intereselor comerciale polone la Dunăre.

TRATATUL DE SUPUNERE DAT DE PETRU II DOMNUL MOLDOVEI REGELUI CAZMIR AL POLONIEI.

Din mila lui Dumnezeu, noi Petru voievod, domn al țării Moldovei, facem cunoscut pentru veşnic fapt şi pomenire că deoarece orice fiinţă urmează pe înaintaşii săi, noi care întrecem prin minte pe toate vieţuitoarele, nu ne vom împotrivi obiceiului nobil al înaintaşilor noştri. Pentru aceasta facem cunoscut prin

⁷⁰ I. Bogdan, *Cronice inedite*, p. 37.

⁷¹ I. Długosz, loc. cit.

⁷² Cronica lui Ştefan cel Mare, ed. I. Chiţimia, p. 38.